

Technology and Scholarship in Education

Open
Access

ORIGINAL ARTICLE

Investigating media factors affecting the increase of students' online cheating

Mohammadreza Shakiba^{1*}, RezaAli Norouzi², Jaber Eftekhari³

¹ Ph.D. Student in Philosophy of Education, Department of Psychology & Educational Management, Isfahan University, Isfahan, Iran.

² Associate Professor, Department of Psychology & Educational Management, Isfahan University, Isfahan, Iran.

³ Ph.D. Student in Philosophy of Education, Department of Psychology & Educational Management, Isfahan University, Isfahan, Iran

Correspondence

Mohammadreza Shakiba

Email:

mohammadrezashakiba9@gmail.com

How to cite

Shakiba, M.R., & Norouzi, R.A. & Eftekhari, J. (2023). Investigating media factors affecting the increase of students' online cheating. *Technology and Scholarship in Education*, 3(2), 63-74.

ABSTRACT

The purpose of this research is to investigate and explain media factors affecting the occurrence of online cheating in Iran. This research is of a qualitative type that has used the analytical descriptive method. Therefore, the key concepts including disloyalty, internet disloyalty, and media were defined according to the background of past researches that were more related to the subject, and then eight factors were identified as media factors that had more influence than others and they were explained and described. The media factors affecting virtual cheating are limited to two main factors that each of these is converted into four sub-factors: 1- media underlying factors that include addiction, lack of real identity authentication, easy access and low cost, and 2 - Debilitating factors of the media, which include promoting atheism, changing lifestyles, destroying privacy and globalization. The results indicated that the media and virtual networks gradually shake the adherence of their users and audiences to the values and norms accepted in the culture and as a result the security of the family's heart. Also that social media which promotes globalization hurts the family's lifestyle and the native pattern and the attitude and religious beliefs, and with the normalization of extramarital relationships, they become the basis for the occurrence of online infidelity in the first place and marital infidelity in the final place. So it is suggested that due to the unfamiliarity and novelty of the concept of online cheating for a many people in the society, especially young people, more awareness should be given about it with different and appropriate methods and tools by cultural, social and educational authorities.

KEY WORDS

Disloyalty¹, Internet disloyalty, Media, Family, Virtual space.

© 2023, by the author(s). Published by Payame Noor University, Tehran, Iran.

This is an open access article under the CC BY 4.0 license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

<https://t-edu.journals.pnu.ac.ir/>

نشریه علمی

فناوری و دانش پژوهی در تعلیم و تربیت

«مقاله پژوهشی»

بررسی عوامل رسانه‌ای مؤثر بر افزایش خیانت اینترنتی دانش‌آموزان

محمدرضا شکیبا^{۱*}، رضاعلی نوروژی^۲، جابر افتخاری^۳

چکیده

هدف از این پژوهش بررسی و تبیین عوامل رسانه‌ای اثرگذار بر وقوع خیانت آنلاین در ایران است. پژوهش از نوع کیفی است که از روش توصیفی تحلیلی بهره برده است. بدین جهت مفاهیم کلیدی شامل خیانت، خیانت اینترنتی و رسانه، طبق پیشینه‌ی پژوهش‌های گذشته که قرابت بیشتری با موضوع داشتند تعریف و سپس هشت عامل به‌عنوان عوامل رسانه‌ای که تأثیرگذاری بیشتری نسبت به سایرین داشته‌اند شناسایی شدند و به تشریح و توصیف آنها پرداخته شد. عوامل رسانه‌ای اثرگذار بر خیانت مجازی به دو عامل اصلی منتهی می‌شوند که هر کدام از این دو عامل به چهار زیر عامل مبدل می‌گردند: ۱- عوامل زمینه‌ساز رسانه‌ای که اعتیاد، عدم احراز هویت واقعی، دسترسی آسان و هزینه‌ی کم را شامل می‌شود و ۲- عوامل تضعیف‌گر رسانه‌ای که شامل ترویج بی‌دینی، تغییر سبک زندگی، تخریب حریم خصوصی و جهانی‌شدن است. نتایج نشان داد که رسانه‌ها و شبکه‌های مجازی با گام‌های آرام و آهسته، تدریجاً پایبندی کاربران و مخاطبان خویش به ارزش‌ها و هنجارهای پذیرفته‌شده در فرهنگ و در نتیجه امنیت کانون گرم خانواده را متزلزل می‌سازند. همچنین رسانه‌های اجتماعی که جهانی‌سازی را ترویج می‌کنند، بر سبک زندگی و الگوی بومی و نگرش و اعتقادات مذهبی خانواده تأثیر منفی دارد و با عادی‌انگاری روابط فرازناشویی، زمینه‌ساز وقوع خیانت آنلاین در وهله‌ی اول و خیانت زناشویی در وهله‌ی نهایی می‌شوند. بنابراین پیشنهاد می‌شود با توجه به ناآشنا بودن و تازگی مفهوم خیانت آنلاین برای تعداد زیادی از افراد جامعه به‌خصوص جوانان، آگاهی‌بخشی بیشتری در رابطه با آن با روش‌ها و ابزارهای متفاوت و شایسته توسط مراجع فرهنگی، اجتماعی و آموزشی انجام پذیرد.

واژه‌های کلیدی

خیانت، خیانت اینترنتی، رسانه، خانواده، فضای مجازی.

^۱ دانشجوی دکتری فلسفه‌ی تعلیم و تربیت، گروه روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.
^۲ دانشیار، گروه علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.
^۳ دانشجوی دکتری فلسفه‌ی تعلیم و تربیت، گروه روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

نویسنده مسئول:

محمدرضا شکیبا

رایانامه:

mohammadrezashakiba9@gmail.com

استناد به این مقاله:

شکیبا، محمدرضا، نوروژی، رضاعلی، افتخاری، جابر (۱۴۰۲)، بررسی عوامل رسانه‌ای مؤثر بر افزایش خیانت اینترنتی دانش‌آموزان. فصلنامه فناوری و دانش پژوهی در تعلیم و تربیت،

۶۳-۷۴. (۲)۳

مقدمه

کاربرد و استفاده از این امکانات ارتباطی، تأثیرات شگرفی بر لایه‌های مخفی و پنهانی خیانت (خیانت مجازی)، گذاشته است. فناوری‌های نوظهور موجب غیبت انسان‌ها در محافل و مجالس جامعه شده است و به دنبال آن زمینه ناشناس و بی‌هویت ماندن کاربران را در سطوح ارتباطات مجازی افزایش داده است (آزاد ارمکی و همکاران، ۱۳۹۱). امروزه خیابان‌ها، کم‌تردد اما شبکه‌های اجتماعی آنلاین، پرترافیک شده است، ملاقات و دیدار به آنجا منتقل شده است که محیطی ایمن و البته مخفی را برای سوءاستفاده برخی کاربران فراهم آورده است که کمتر نهاد نظارتی و گشت ارشادی و حتی خانواده‌ای را یارای مقابله با آن می‌باشد. این‌ها نشانگر این است که تحولاتی نوین در جامعه ایرانی، در حال اتفاق است. رشد این‌گونه روابط، از جمله موضوعات مهم و عموماً فراموش شده و یا حداقل کم‌بهارت در کار سیاست‌گذاری و پژوهش‌های آکادمیک در جامعه ایران است. برخی پژوهش‌های انجام شده در زمینه خیانت که به موضوع

پژوهش نزدیک است عبارت‌اند از:

- ملیک^۵ و همکاران، (۲۰۲۲). در پژوهشی با عنوان رابطه بین استفاده از فیس‌بوک و خیانت اینترنتی در میان بزرگسالان: نقش کیفیت زناشویی، نشان داده‌اند که استفاده از فیس‌بوک و دیگر برنامه‌های آنلاین، تأثیرات قابل توجهی را بر افزایش خیانت در بین بزرگسالان را داشته است.

- سربن^۶ و همکاران، (۲۰۲۲). در پژوهشی با عنوان جهت‌گیری جنسی و رفتارهای مرتبط با خیانت در سایت‌های آنلاین اجتماعی و رسانه‌ای، نشان داده‌اند که خیانت‌های آنلاین در بستر سایت‌های اجتماعی می‌تواند به اندازه سایر خیانت‌های آفلاین برای افراد و روابط آنان آسیب‌رسان باشد. همچنین بین نگرش افراد همجنس‌گرا و دگرجنس‌گرا نسبت به خیانت آنلاین تفاوت‌هایی معنادار وجود دارد. - رومن^۷، (۲۰۲۰). در پژوهشی با عنوان توجیهات خیانت آنلاین در زنان رومانیایی با امور فرادیدیک: یک پیشنهاد مطالعه کیفی، نشان داده است که توجیهاتی که پشت خیانت اینترنتی زناشویی هستند به چند دسته از عوامل شامل، عوامل درون‌فردی، تعارضات زناشویی و دلایل جنسی تقسیم می‌گردند که هر کدام از آنان زمینه‌ساز این نوع از خیانت می‌شوند.

سیر تحولات در حوزه ارتباطات نشانگر این بوده‌اند که در دهه‌های گذشته دگرگونی‌های مثبت و منفی در شکل و نوع ارتباطات انسان‌ها پدیدآمده است. در نگاه منفی آن، اعتیاد رفتاری در این بستر، باعث باز بودن بیش از اندازه ارتباطات در فضای مجازی و به مرور زمان تمایل به ارتباط بدون مرز افراد می‌شود که نهاد خانواده و روابط زناشویی را با تعارضات و مشکلاتی مواجه می‌کند. از جمله مشکلاتی که موجب از هم گسستگی ازدواج و بنیان خانواده می‌شود، خیانت زناشویی^۱ است (زارعی، ۲۰۲۱). اساساً خیانت را، برقراری هرگونه رابطه‌ی عاطفی و جنسی و حتی مجازی با نفر سوم فارغ از آگاهی همسر تعریف می‌کنند که تعهد رابطه‌ی زناشویی را نقض کرده و با رنج‌های عاطفی به همسر خیانت‌دیده همراه است (ماتاگنا^۲، ۲۰۱۵). این رابطه ممکن است منجر به شکل‌گیری درجاتی از صمیمیت عاطفی و فیزیکی با فردی دیگری شود (استارات^۳، ۲۰۱۷).

نایت^۴ (۲۰۱۰) حیطه گسترده‌تری برای روابط فرازناشویی قائل می‌شود و آن را داشتن رابطه جنسی، عاطفی، اینترنتی و یا ترکیبی از آنها می‌داند. روابط فرازناشویی از نگاه درمانگران بیشتر بر مفهوم بی‌وفایی یا خیانت تأکید دارد. بی‌وفایی کلیه رفتارها و عملکردهای یک فرد متأهل با جنس مخالف خارج از چارچوب خانواده است؛ به نحوی که منجر به ارتباط دوستانه، صمیمانه، عاطفی و عاشقانه شود (قاسمی، ۲۰۱۷).

در این بین، رشد و نفوذ فناوری‌های نوین در عرصه تحولات اجتماعی، نقشی اساسی را ایفا کرده‌اند و نظم هنجاری گذشته را به طریقی شگفت به چالش کشیده‌اند (بختیاری و همکاران، ۱۳۹۹). اما در جهان امروز، گرچه سنن و آداب قدیم اجتماعی، همچنان تأثیرگذارند، جایگاه گذشته را ندارند (نصیری، ۱۴۰۱). بالا رفتن سطح تحصیلات در این سال‌ها و ورود زنان به عرصه‌های اجتماع، (دانشگاه و کار)، تدریجاً ارتباط میان زنان و مردان را آسان‌تر کرده است و از سویی دیگر، فناوری‌های جدید ارتباطی (تلفن‌های هوشمند و چت‌های مجازی)، این ارتباطات را مخفی نموده‌اند. در این ایام ارتباط با جنس مخالف (غیر از همسر قانونی) نه صرفاً از طریق ارتباطات حضوری، بلکه در چت‌روم‌ها و برنامه‌های مجازی تلفن‌های هوشمند ادامه می‌یابند و مدیریت می‌شوند. همه‌گیر شدن

مضاعفی را بر مسئله دارد، این است که دو نفر در یک رابطه احتمال دارد نقطه‌نظرات متفاوتی از آنچه خیانت تعریف می‌شود و خیانت را موجب می‌شود داشته باشند. برای عده‌ای، تعریف خیانت، شامل کسانی می‌شود که با شخصی دیگر غیر از همسر قانونی خود وارد رابطه جنسی می‌شوند. افرادی دیگر، نیز رفتارهایی همچون ارتباطات آنلاین روابط از طریق فضای مجازی مشاهده تصاویر و فیلم‌های پورنوگرافی، درجات متنوعی از نزدیکی عاطفی و جسمانی به‌مانند بوسیدن و نگره‌داشتن دست‌ها را خیانت محسوب می‌کنند و حتی داشتن رابطه عاطفی با شخصی غیر از همسر قانونی را عاملی آسیب‌زا به رابطه اصلی می‌دانند. در مجموع، خیانت به تمامی رفتارهایی اشاره دارد که عهد و پیمان بسته شده میان دو نفر را متزلزل می‌سازد (لاسترمن^۱، ۱۹۹۸).

براون^۲ (۲۰۰۱) خیانت یا پیمان‌شکنی زناشویی را گونه‌ای از اشتغالات جنسی، عاطفی، یا عاطفی-جنسی با شخصی به غیر از همسر تعبیر می‌کند که از چشم همسر قانونی مخفی می‌ماند و شاخصه مهم آن مخفیانه بودن آن می‌باشد. پیتمن^۳ (۱۹۸۲) عقیده دارد که در مجموع تعریفی که جهت خیانت زناشویی استفاده می‌گردد طبق برداشت و نگرشی است که زوجها خود از مفهوم عهد و پیمان زناشویی دارند. همه‌ی خیانت‌ها فارغ از نوع آن نه تنها در جنبه‌هایی که آنها را مشخص می‌سازند از هم متمایز هستند، به‌علاوه در تأثیراتی هم که بر رابطه حقیقی دارند با هم تفاوت دارند.

خیانت آنلاین

نوع دیگری از خیانت در عصر جدید نمایان شده است که خیانت مجازی نامیده می‌شود. خیانت‌های مجازی یا اینترنتی، اگرچه احتمال می‌رود که رفتارهای جنسی را تحت پوشش خود قرار دهند. اما با خیانت هیجانی مشابهت و هم‌خوانی بیشتری دارند؛ چون به‌وسیله ارتباط هیجانی در عوض ارزیابی بر روی جاذبه جسمانی یا شاخصه‌های جنسی و جسمانی مشخص می‌گردند (کوپر^۴ و اسپورنوتاری^۵، ۱۹۹۷، به نقل از هرتلین^۶، وتلر^۷ و پیرسی^۸، ۲۰۰۵). خیانت اینترنتی جزئی از خیانت زناشویی است که در بستر محیط خانه و خانواده و در رابطه زوجین با هم نمود می‌یابد (زولا^۹، ۲۰۰۷). اما یکی از مهمترین جنبه‌های خیانت که خیانت اینترنتی هم از آن مستثنی نمی‌باشد، پنهانی و مخفیانه بودن آن است

- عظیمی و همکاران، (۱۴۰۰). در پژوهشی با عنوان پدیدارشناسی رفتارهای توجیه‌گر خیانت اینترنتی: سازوکارهای رویارویی با تعارضات زناشویی نشان داده‌اند که راهبردهای توجیهی خیانت اینترنتی تفاوت‌ها و شباهت‌هایی با خیانت در مفهوم سنتی‌تر آن دارد. بنابراین، در پیشینه پژوهش‌های مرتبط به بحث در جوامع گوناگون در زمینه خیانت اینترنتی، عوامل گوناگونی مورد التفات و اهمیت قرار گرفته است و هریک از آنها با نگاهی خاص به این موضوع پرداخته‌اند. در این میان، مطالعات کمتری را می‌توان یافت که با نگاهی دقیق و موشکافانه با بررسی مطالعات گذشته، تصویر نسبتاً جامع از کلیات عوامل رسانه‌ای و تأثیرات آن بر خیانت اینترنتی در جامعه ایران ارائه دهد. این همان هدفی است که این پژوهش تلاش نموده تا حد امکان به آن پاسخ دهد. بر این اساس، پژوهش حاضر در پی پاسخ به این سؤال بوده است که چه عوامل رسانه‌ای منجر به افزایش خیانت اینترنتی در خانواده‌های ایرانی شده است؟ با توجه به این توضیحات، در این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی، عوامل رسانه‌ای اثرگذار بر خیانت اینترنتی معرفی و تحلیل شده است.

روش

در این پژوهش با رویکرد توصیفی-تحلیلی و روش تحلیل اسنادی، عوامل رسانه‌ای اثرگذار بر خیانت اینترنتی معرفی و تحلیل شده است. منظور از تحلیل در این پژوهش، جستجوی ارتباط میان مفاهیم مختلف و بازشناسی روابط و شبکه‌های مفهومی آنهاست. با توجه به اینکه توصیف از کارکردهای روش تحلیل است، ابتدا توصیفی دقیق از موضوع مورد مطالعه انجام می‌شود. براساس این توصیف است که می‌توان به روابط بین مفاهیم برگرفته از موضوع رسید (باقری و همکاران، ۱۳۸۹).

خیانت

در معنای کلی و از منظر تاریخی، خیانت زیر پانهادن قراردادی مبتنی بر انحصار و محدودیت روابط جنسی بین دو نفر در نظر گرفته شده است که با یکدیگر در یک رابطه متعهدانه عقد و ازدواج هستند. با این همه، در این سال‌ها، این تعریف قدری توسعه یافته است تا محدوده وسیعی از رفتارها را دربر گیرد. چیزی که پیچیدگی

6. Hertelin
7. Wetler
8. Peercee
9. Zola

1. Lasterman
2. Braon
3. Pitman
4. Cooper
5. Spornotari

عملی در فرایند برقراری ارتباط است و دو نوع کارکرد آشکار و پنهان برای آن وجود دارد که کارکرد آشکار آن یعنی این که رسانه محل برخورد پیام و گیرنده پیام است؛ اما کارکرد پنهان رسانه یعنی برقرارکننده جریان ارتباط و پیام‌رسانی رسانه، در مفهوم ارتباطی آن، عاملی است که می‌تواند پیامی را به مخاطب انتقال دهد. در واقع رسانه‌ها یا وسایل ارتباط همگانی کارشان پیام‌رسانی است.

خیانت اینترنتی در ایران

تا همین اواخر، به دشواری می‌شد خیانت زناشویی و مشتقات اینترنتی آن را جزء عوامل اصلی طلاق و تزلزل خانواده در ایران محسوب کرد؛ اما دیری نپایید که با افزایش آمار طلاق، تدریجاً خیانت نیز خود را به عوامل مهم جدایی‌ها رسانده و درحال حاضر براساس گزارش‌های متعدد، خیانت فرازناشویی و اجزای آن همچون خیانت اینترنتی که خیانتی نوپدید در جامعه‌ی ما می‌باشد از عوامل اصلی طلاق در کشور می‌باشند. مطالعات مختلفی مؤید این واقعیت می‌باشند که خیانت و روابط فرازناشویی، از جمله دلایل فروپاشی روابط خانوادگی و زمینه‌ساز مشکلات و اختلافات زناشویی می‌باشد (مدرسی و همکاران، ۱۳۹۳). اگر به این تحولات که آرام آرام و پیوسته در این سال‌ها در جامعه رخ داده است توجه کنیم، به درک این مسئله اجتماعی نائل خواهیم شد. در این بین، هرچند آماری توسط مراجع رسمی در مورد شیوع خیانت، در ایران انتشار نیافته است (فیروزجاییان و قدیری، ۱۳۹۶)، اما آمارهایی غیررسمی و ضد و نقیض از دادسراهای خانواده و مطالعات مختلف، حکایت از افزایش و بالا رفتن خیانت اینترنتی طی این سال‌ها در جامعه ایران دارد. در حقیقت رویدادی مهم در حال اتفاق است، یک تغییر در نگرش نسل و مسیری که بیانگر تغییر و تحول در جامعه‌ای است که هنجارهای عقیفانه و وفاداری به همسر و حتی تک‌همسری، در آن به نسبت گذشته کمرنگ‌تر شده است، در چنین شرایطی ارائه‌ی تحلیلی اساسی در این باب ضروری می‌باشد. با این تفاسیر، خانواده هنوز هم با تمام فراز و فرودهایی که بر آن گذشته، همچنان موجودیت خویش را حفظ نموده و قلب تپنده جوامع در فرهنگ‌های مختلف است. در این زمان بنیان‌های انسجام‌بخش در خانواده ایرانی، نسبت به قبل، با مشکلات جدی‌تری روبه‌رو گردیده، که از جمله نتایج آن در قالب گسترش خیانت و طلاق آشکار است. پدیده‌ای همچون خیانت آنلاین که تا چندی قبل، احتمال بروزش در سطح وسیع چندان فراهم نبود. اما در این زمان، با رشد و

(وبتی، ۲۰۰۳). طیف وسیعی از فعالیت‌ها، از سکس سایبری و چت جنسی گرفته تا درگیری عاطفی آنلاین، معاشقه، گپ‌زدن با افراد تصادفی، دروغ گفتن به تماس آنلاین و فعالیت‌هایی که با زندگی واقعی تداخل دارند می‌توانند مفهوم خیانت اینترنتی را پوشش دهند. ارتباط اینترنتی در واقع به رابطه جنسی و عاشقانه‌ای تعریف می‌گردد که از راه ارتباط و تماس‌های سایبری شروع می‌شود و از طریق گفت‌وگوهای الکترونیکی به وسیله ایمیل، تجمعات اینترنتی مانند برگزاری گفت‌وگوهای زنده مجازی در قالب پیام‌رسان‌ها و سایر برنامه‌های مجازی، اتاق‌های گفت‌وگو، بازی‌های چندجانبه و مشارکتی یا گروه‌های خبر و... تداوم پیدا می‌کند. این ارتباط می‌تواند به صورتی پایدار و مستمر با کسی دیگر یا سایر افراد در بستر اینترنت انجام شود. این رابطه، وقتی خیانت محسوب می‌گردد که شخص خیانتکار علی‌رغم داشتن یک رابطه متعهدانه با فردی در زندگی واقعی، هم‌زمان، به صورت مخفیانه و بی‌اطلاع شریک زندگی خویش با شخصی دیگر در بستر اینترنت نیز ارتباط عاطفی یا جنسی برقرار کند (خدمتگزار و همکاران، ۱۳۸۷).

رسانه

رسانه‌های جمعی یا عمومی و به تعبیر دیگر وسایل ارتباط جمعی اصطلاح فارسی شده واژه لاتین *muidem* است که جمع آن *media* می‌باشد و منظور از آن دسته‌ای از وسایل هستند که مورد توجه تعداد کثیری می‌باشند و از تمدن‌های جدید به وجود آمده‌اند. رسانه، در لغت از اسم مصدر رسانیدن و به معنای وسیله رسانیدن است (فرهنگ آنلاین دهخدا). در فرهنگ معین، هر وسیله انتقال نامیده می‌شود (فرهنگ آنلاین معین). در فرهنگ عمید، هر وسیله‌ای که مطلب یا خبری را به اطلاع مردم می‌رساند، مانند رادیو، تلویزیون و روزنامه‌ها رسانه گفته شده است (فرهنگ آنلاین عمید). در فرهنگ اندیشه نو، رسانه به عنوان اصطلاحی کلی برای اشاره به سیستم یا دستگاه‌های انتقال اطلاعات یا سرگرمی به کار برده می‌شود؛ مانند روزنامه، رادیو، تلویزیون، فیلم و... (معیری‌نژاد به نقل از بیرشک و دیگران، ۱۳۸۶).

رسانه‌ها در فرهنگ الفبایی قیاسی زبان فارسی به عنوان مجموع ابزارها و روش‌هایی که برای ارتباط اجتماعی و شخصی به کار می‌روند بیان شده است (همان، ۱۳۸۶).

در تعریفی دیگر، رسانه وسیله‌ای است برای نقل و انتقال اطلاعات، ایده‌ها و افکار افراد یا جامعه؛ رسانه یک واسطه عینی و

زوجین شدت بیشتری دارد و ۳۵ درصد از آنها به علت حضور در برنامه‌های گفت‌وگو آنلاین، ۲۸ درصد جهت سرگرمی و بازی‌های برخط و آنلاین، ۳۰ درصد به دلیل نامه‌نگاری و پست الکترونیکی و ۲۵ درصد جهت جست‌وجو در موتورهای جست‌وجوی بین‌المللی در این عرصه به فعالیت می‌پردازند. وابستگی به اینترنت معضلات اساسی تحصیلی و خانوادگی را برای کاربران به وجود آورد. اگر کاربران اینترنتی یک ماه متوالی قادر نباشند نبود اینترنت را تاب بیاورند، در خطر ابتلا به اعتیاد مجازی قرار دارند و شوربختانه شاهد و ناظر این معضل در بین جوانان هستیم؛ به‌گونه‌ای که عده‌ای از کاربران تمام شب را تا صبح با اینترنت سپری می‌کنند و صبح را در خواب هستند و این مسئله آغازگر آسیب‌های متعددی منجمله خیانت اینترنتی می‌باشد. توان ایجاد وابستگی مواد مخدر، براساس سرعت جذب مواد در بدن انسان است؛ اما در مورد اینترنت، اگر این فرضیه درست باشد باید با افزایش سرعت مودم‌ها و سهولت دسترسی که ایجاد وابستگی می‌کند، منتظر سطوح بالاتری از استفاده‌های جنون‌آمیز از اینترنت بود (درشتی و همکاران، ۱۳۹۸).

۱-۲- عدم احراز هویت واقعی: با عنایت به این ویژگی

اینترنت؛ کاربر این امکان را دارد بی هیچ ترس و استرسی از اینکه هویت واقعی‌اش توسط همسرش یا سایر کاربران افشا شود در بسترها و برنامه‌های ارتباطی و تعاملی مجازی شرکت کرده و خود را آن‌گونه معرفی کند که واقعا نیست. کاربران در این بستر می‌توانند نقش‌های متفاوتی را ایفا کنند و واقعیات را درباره خویش کتمان کنند (پلیزو، ۲۰۰۷). کاربران این فضا با استفاده از این قابلیت، جنبه‌هایی از خود را تجربه می‌کنند که سابق بر این پنهان نگه داشته‌اند، قابل ذکر است که این ویژگی باعث تسهیل روند خودافشایی در کاربران مجازی شده و مطالعات بیانگر این هستند که این ویژگی از عوامل مهم جذابیت اینترنت جهت ایجاد روابط مجازی به شمار می‌رود (مایلهام، ۲۰۰۷، آلیج، ۲۰۰۹). همین‌طور که پژوهش‌ها نشان داده‌اند میان ثبات یک رابطه و میزان خودافشایی طرفین، ارتباط وجود دارد. بر این اساس، افرادی که فکر می‌کنند در رابطه‌ی حقیقی خویش اجازه خودافشایی لازم را ندارند نسبت به سایرین بیشتر به روابط خارج از چهارچوب خانواده در بستر فضای مجازی تمایل می‌یابند (آویرام، ۲۰۰۵، همبرگر، ۲۰۰۵). در کشور ما نیز عده‌ای از افرادی که در شبکه‌های مجازی و رسانه‌های آنلاین به عنوان کاربر فعالیت دارند اطلاعات راستین و

توسعه‌ی شبکه‌های ارتباطی مجازی، بسترهای آن در جامعه ایرانی امروز فراهم گردیده است. امروزه خیانت به وسیله‌ی شبکه‌های مجازی اجتماعی، از اساسی‌ترین بسترهای تغییر و تحول در این زمینه است (فتحی و همکاران، ۱۳۹۲).

عوامل رسانه‌ای خیانت

از عوامل تأثیرگذار بر تحقق و وقوع خیانت مجازی در بستر خانواده و حتی جامعه، «عوامل رسانه‌ای» می‌باشد. این دسته از عوامل به مثابه‌ی عواملی بیرونی و مؤثر بر ایجاد و افزایش خیانت می‌باشند. در حقیقت نقش این عوامل زمینه‌سازی و تسهیلگری می‌باشد. شبکه‌های مجازی با منتشر ساختن و معرفی سبک‌های نوینی از زندگی خانوادگی، نشان دادن و تبلیغ روابط انحرافی و مثلثی یا موازی و عادی‌انگاری روابط خارج از چارچوب خانواده موجب تضعیف ارزش‌های مبتنی بر عشق و وفاداری در نهاد خانواده می‌شوند.

از سوی دیگر، این رسانه‌ها با انتشار عشق‌های رویایی و سیال، موجب دگرگونی و تغییر در افکار و فرهنگ جنسی و عاطفی نسل جوان و سایر مخاطبان خود می‌شوند. این مهم با دگرگون‌سازی در ارزش‌های فرهنگی جامعه و ایجاد نیازهای جدید جنسی و عاطفی، تدریجاً ذهنیت و فرهنگ جدید را در برخی از اعضای جدید جهت حرکت به طرف روابط فرازنشویی و بیرون از چهارچوب خانواده و تجربه‌ی روابطی بدین‌نحو را مهیا نموده است (شریفی ساعی و آزاد ارمکی، ۱۴۰۰).

عوامل رسانه‌ای اثرگذار بر خیانت مجازی در ایران به ۲ عامل

اصلی منتهی می‌گردند.

۱. عوامل زمینه‌ساز رسانه‌ای: عوامل زمینه‌ای رسانه به

عواملی اطلاق می‌شود که زمینه‌ساز استفاده گسترده و آسان کاربران از اینترنت و رسانه‌های نوین مجازی فارغ از بسترسازی و فرهنگ‌سازی صحیح در آن زمینه می‌شوند. این عوامل را می‌توان بدین‌صورت دسته‌بندی نمود.

۱-۱ اعتیادآور بودن: از معضلات اینترنت، اعتیادزا بودن آن

است. در جامعه ما نیز با رشد و توسعه‌ی روزافزون اینترنت و رسانه‌های ارتباط مجازی نظاره‌گر این چالش هستیم. یافته‌های بعضی از مطالعات انجام شده در کشور ما نشانگر این هستند که کاربرد و استفاده از اینترنت در میان زوج‌های جوان به نسبت سایر

مدل مفهومی عوامل رسانه‌ای زمینه‌ساز بروز خیانت اینترنتی

۲. عوامل تضعیف‌گر رسانه‌ای: این عوامل در جهت

تضعیف باورها و عقاید مخاطبان و کاربران خویش قدم برمی‌دارند و بدین طریق موجبات رشد و توسعه خیانت را مهیا می‌سازند. می‌توان این عوامل تضعیف‌کننده را بدین‌نحو دسته‌بندی نمود.

۱-۲- **ترویج بی‌دینی:** عفاف، ملکه‌ی دوری از گناه در زندگی مومن می‌باشد (ابن منظور، ۱۴۱۴ ق، ج ۹، ص ۲۵۲) که در معنای کلی به پاکدامنی و غلبه‌ی عقل بر شهوت جنسی دلالت دارد (ملا احمد نراقی، ۱۳۷۷، ص ۲۴۳، راغب اصفهانی، ۱۴۱۲ ق، ج ۱، ص ۵۷۳). همان‌گونه که آیت‌الله مکارم می‌نویسند: عفت و پاکدامنی مفهومی عام و خاص دارد. مفهوم عام آن، خویش‌تن‌داری در برابر هرگونه تمایل افراطی و نفسانی است و مفهوم خاص آن، خویش‌تن‌داری در برابر تمایل‌های بی‌بندوباری جنسی می‌باشد. لذا، عفاف مفهومی اخلاقی است که در انسان رفتارهایی به صورت ایجابی و سلبی به وجود می‌آورد. تحلیل دقیق متون اسلامی نشانگر این است که وسعت عفاف به گستره تمامی ابعاد زندگی ظاهری و باطنی انسان و زیبایی‌های صحنه‌های عفت به زیبایی پیوستن حقایق عالم ملک و ملکوت است، زیرا عفاف، حقیقتی برتر از عالم ماده، هویتی فطری و آموزه‌ای آسمانی در وجود انسان است. چنانکه گفته شده است "لا دین لمن لا عفاف له" (کراجکی، ۱۳۹۴، ص ۶۸). هر آن‌کس که در حیات خویش عفاف را به فراموشی سپرد، آیین زندگی را گم کرده است. همچنین که امام علی(ع) می‌فرماید: منشأ هر خیر و خوبی و نوید هر سعادت، عفت در زندگی است (تمیمی، ۱۳۶۶، ص ۲۵۵).

درستی را از خود منتشر نمی‌سازند. اکانت‌ها و حساب‌هایی که با نام‌ها و تصاویر جعلی ساخته می‌شوند هر روز از دیروز بیشتر می‌شوند و در این عرصه هنوز قوانین و نظارت‌هایی آن‌طور که انتظار می‌رود وجود ندارند.

۳-۱- **در دسترس بودن:** تعداد زیادی سایت اینترنتی در طول روز، در تمامی ساعات شبانه‌روز در دسترس هستند. این ویژگی مهم به کاربران اینترنتی این قابلیت را می‌دهد که در هر زمانی و در هر ساعتی از شبانه‌روز و در هر نقطه‌ای از جهان به وسیله اینترنت با هم به سرعت ارتباط برقرار سازند. امروزه دسترسی به انواع رسانه‌های مجازی و اینترنتی از دسترسی به موج‌های رادیویی نیز آسان‌تر شده است و همین دسترسی آسان زمینه‌ساز تولد چالش‌ها و مفاهیم نوینی مثل خیانت اینترنتی در زندگی فردی و اجتماعی و فردی انسان‌ها شده است. دسترسی‌پذیری به دسترسی ساده و راحت هر فردی به اینترنت اشاره دارد. افرادی که محتمل است با دسترسی به اینترنت بیشتر در معرض ارتکاب خیانت آنلاین واقع شوند افرادی هستند که به آسانی دسترسی آزاد و بدون محدودیت را به اینترنت دارند. این امر در جامعه به نحوی اشباع و فراگیر شده، که حتی افرادی هم که احتمال خیانت مجازی در ارتباط با آنان ضعیف است سطح دسترسی بالا و ایمنی را به اینترنت و فضای مجازی دارند.

۴-۱- **کم هزینه بودن:** با عنایت به این شاخصه، بیشتر سایت‌ها و برنامه‌های گفت‌وگو در اینترنت در ایران رایگان هستند و یا حداقل با پرداخت هزینه‌ای بسیار ناچیز در اختیار کاربران قرار می‌گیرند بنابراین هزینه دسترسی به اینترنت نسبت به سایر هزینه‌های زندگی واقعی به مراتب بسیار پایین‌تر می‌باشد (آندروود، ۲۰۰۵). توانمندی، به هزینه درگیر شدن در خیانت آنلاین اشاره دارد. کوپر عقیده دارد که اصل توانمندی براساس مفهوم عرضه و تقاضا به پیش می‌رود. با قیمت بسیار پایینی که یک کاربر اینترنتی می‌پردازد خواهد توانست از سایت بی‌شماری دیدن کرده و نیازهای جنسی بسیاری را برطرف سازد. علاوه بر این، کاربرانی که از خرید بی‌واسطه محصولات جنسی احساس رضایت و راحتی می‌کنند قادرند اطلاعات مشابه را در حریم خانه خویش به آسانی و سرعت دریافت نمایند.

را تغییر داده و دنیای دیگری را تحت عنوان دنیای مجازی به یک واقعیت تبدیل کرده است.

به این ترتیب انسان‌ها به مدد تحولات تکنولوژیک در جهان دیجیتال به یک زبان دیجیتال و فناوریانه دست می‌یابند و در شبکه‌های اجتماعی مجازی، تفکرات خویش را به‌وسیله بازنمایی زبان دیجیتال و تجربه حسی، به اشتراک می‌گذارند. افرادی که به دلیل وجود زمان و مکان متفاوت از یکدیگر جدا هستند و فاصله دارند اما با شبکه‌هایی از ابزار فیزیکی دسترسی به یکدیگر متصل هستند (دوران، ۱۳۸۱، ص ۳۸).

بعضی از شبکه‌های اجتماعی مختص انتشار و اشتراک تصاویر با پخش و نمایه عکس‌هایی از زندگی خصوصی کاربران، موجب تقویت هم‌رنگی و هم‌گرایی فرهنگی، و الگوپذیری از سبک و سیاق زندگی غرب هستند. براساس آمار ۷۰ درصد افراد فعال در این حوزه زنان هستند. ۴۲ درصد از این زنان موضوعات و مطالب آرایشی و بهداشتی و مدلینگ را دنبال می‌کنند و با سایرین به اشتراک می‌گذارند. بیشتر این وبلاگ‌ها و پایگاه‌های اینترنتی مشهور، سبک زندگی غربی را به عنوان نمونه‌ای از زندگی ایده‌آل به کاربران ایرانی معرفی می‌کنند و علت مسائل و معضلات اجتماعی- فرهنگی ایران را اسلام، فرهنگ ایرانی و جهان سومی بودن می‌دانند و نمونه مشهود آن برگزاری جشن‌های ولنتاین و هالوین می‌باشد که به عنوان یکی از روش‌های تغییر سبک زندگی به صورتی وسیع در فضای سایبر تبلیغ و معرفی می‌شود.

۲-۳- تخریب حریم خصوصی: ارتباط افراد در فضای مجازی به وسیله فناوری‌های نوین ارتباطی و اطلاعاتی انجام می‌شود. با ورود افراد به فضای مجازی و استفاده از روش‌های نوین ارتباطی حریم خصوصی معنای خود را از دست می‌دهد، به‌گونه‌ای که نمی‌توان برای آن حد و مرزی را قائل شد چراکه حد و مرز آن را خود افراد تعیین می‌کنند، درحالی‌که باید برای این‌گونه از حریم خصوصی سعی کرد تا حد و مرزی تعیین شود و همه افراد اجازه تعرض به این حریم را نداشته باشند.

تکنولوژی جدید، امکانات و شرایطی را فراهم می‌کند تا افراد به‌طور ناخواسته و ناخودآگاه اطلاعات خود را به راحتی در اختیار دیگران قرار دهند، در این زمینه حتی وسایل و امکاناتی که به راحتی قابلیت نفوذ در مکان‌های خصوصی را دارند از جمله دوربین‌ها و یا میکروفن‌های مخفی و سایر ابزارهایی که زمانی فقط از سوی سازمان‌های جاسوسی قابل استفاده بود امروزه به راحتی در اختیار

اما کم‌رنگ و بی‌اهمیت جلوه دادن حریم‌های دینی و عفاف در روابط خانوادگی در شبکه‌های رسانه‌ای ضددینی که سازمان یافته و با برنامه، اقدام به این امر می‌کنند، تقدس‌زدایی از معتقدات دینی، اهانت به ذات باری تعالی، قرآن کریم، پیغمبران و امامان معصوم، انتشار گونه‌های بسیاری از انحرافات اخلاقی و ایجاد فاصله بین کاربران و معتقدات دینی از دیگر اقدامات این شبکه‌ها می‌باشد. بر همین اساس با انتشار سایت‌ها، وبسایت‌ها، وبلاگ‌ها و سایر شبکه‌های فرهنگی و اجتماعی، انجمن‌ها و برنامه‌های گفت‌وگو مجازی و سایر شگردها مانند (بهره‌گیری از جذابیت‌های جنسی و تبلیغات گسترده) تلاش در جذب هرچه بیشتر کاربران و مخاطبان مجازی را برای خود دارند. اکثر این شبکه‌ها و وبلاگ‌ها و انجمن‌ها، موجبات گمراهی یا سردرگمی کاربران خود مخصوصاً جوانان و زوجین و خانواده‌ها را در این عرصه آماده می‌سازند که زمینه‌ساز بروز خیانت زناشویی و یا دستکم خیانت آنلاین و اینترنتی می‌شود. ذات اقدس باری تعالی در کتاب هدایت می‌فرماید: **ولا یزالون یقاتولونکم حتی یردوکم عن دینکم ان استطاع** "کافران و دشمنان شما دست از پیکار و مبارزه با شما برنمی‌دارند مگر آنکه شما دست از دین خویش بردارید. همچنین در آیه‌ای می‌فرماید: **لا یجعل الله للکافرین علی المومنین سییلا**" هیچ گاه خداوند مسیری برای رسوخ کافران در مومنان نگذاشته است.

۲-۲- تغییر سبک زندگی: کاربرد شبکه‌های اجتماعی در

دنیای امروز نقش بی‌بدیل در جهت‌دهی و الگودهی به شیوه‌ی زندگی انسان‌ها دارد و با مقوله‌های اساسی همچون مصرف، هویت، سلیقه، مدیریت بدن، اوقات فراغت، انتخاب و گزینش‌گری، در ارتباط بوده، به نحوی که مسائل ساده و پیش‌پا افتاده را به پیچیده‌ترین مسائل و مفاهیم ارتباط می‌دهد (رضاییان و ادریسی، ۱۳۹۷).

پیدایش شبکه‌های اجتماعی که نقطه شروع آن را از سال ۲۰۰۵ میلادی می‌دانند، در یک بازه زمانی ۱۵ ساله تا پیدایش شبکه‌های وب هوشمند در سال ۲۰۲۰ میلادی، بر طبق نظریه کاستلز^۱، اکثر عرصه‌های سه‌گانه فرهنگ و اجتماع، قدرت و رسانه را در تأثیر خود داشته و خواهد داشت. «فناوری‌های ارتباطی^۲» با تغییر در زمان و فضا، جهانی را شکل داده‌اند که بسیار کوچک و فشرده شده است. انفجار سرسام‌آور و خیره‌کننده اطلاعات و ارتباطات به وسیله تکنولوژی، شاخصه‌ی مهم دیگری از جهان معاصر را معین می‌کند که همان اطلاعات محوری می‌باشد. این تحولات سبک زندگی، شیوه‌های کسب و کار، راه‌های آموزش و حتی ابزارهای سرگرمی

نتایج اثرگذاری را بر گروه‌ها و سایر جوامع در اقصی نقاط جهان می‌گذارد. در حقیقت، جهانی شدن فرآیندی قدرتمند است که در فاصله‌ی زمانی کوتاهی فرهنگ‌هایی را که موفق نشوند خود را با آن سازگار سازند درمی‌نوردد، ولی در صورتی که بتوان بهره‌برداری شایسته‌ای از جهانی شدن داشت موجب توسعه‌ی اقتصادی، سیاسی و فرهنگی کشورهای جهان می‌شود (زمانی، ۱۳۸۴). (اندرسون^۳، ۱۹۹۴) جهانی شدن را به عنوان کم شدن و صرفه‌جویی در هزینه‌ی فعالیت‌ها برمی‌شمرند. "دیوید هلد"^۴ (۱۹۹۶) در کتاب "دموکراسی و نظم بین‌المللی" علی‌رغم نگاهی آسیب‌شناختی به جهانی شدن، این جریان را حرکت به سمت و سوی گونه‌ای دموکراسی جهانی می‌داند که در عین حال، کثرت فرهنگی و اقتصادی را نیز دربر خواهد گرفت. "مانوئل کاستل"^۵ (۱۹۹۰) با اشاره به دوران اطلاعات، جهانی شدن را ظهور گونه‌ای از جامعه شبکه‌ای تعریف می‌سازد که در تداوم حرکت سرمایه‌داری، گستره اقتصاد، جامعه و فرهنگ را دربر دارد. اهم صاحب‌نظران این زمینه، جهانی شدن را فرآیندی لازم و مفید برای ملت‌ها می‌دانند و در عین حال، جهانی‌سازی (از جمله جهانی‌سازی فرهنگ غرب و به ویژه فرهنگ آمریکایی) را طرحی با هدف تحمیل ارزش‌ها و در خدمت نظام سلطه جهانی می‌خوانند (درشتی و همکاران، ۱۳۹۸). ولی از اهم تأثیرات جهانی شدن بر حوزه فرهنگ می‌باشد بدین نحو که از میان رفتن مرزها و فضاهای کوچک، باعث مواجهه فرهنگ‌های خرد با یکدیگر و همچنین مواجهه با فرهنگی عظیم و قدرتمند به نام فرهنگ جهانی می‌شود که در نتیجه‌ی این رویارویی، با فرهنگ‌های مهاجم درمی‌آمیزند، بعضی دیگر مسیر مقاومت سرسختانه و ستیزآمیز را در مقابل فرهنگ مهاجم پیش می‌گیرند، برخی دیگر از فرهنگ‌ها به مصالحه و تسامح مسالمت‌آمیز گرایش نشان می‌دهند و عده‌ای نیز مسیر تعامل و گفت‌وگوی فرهنگی را تنها راه می‌دانند. از سویی اگرچه صحیح است که جهانی شدن موجب وحدت و همگونی و یکدستی فرهنگی و اختلاف‌زدایی می‌شود، اما گونه‌ای دیگر از همزیستی، آمیزش، تفاوت‌ها و خاص‌ها را هم به وجود می‌آورد (گل‌محمدی، ۱۳۸۱). جهانی شدن مفهومی تازه در دنیای امروز نیست بلکه زمینه‌های آن به واسطه پیشرفت فناوری‌های نوظهور علی‌الخصوص در بستر ارتباطات نوین از مسیر دور تسریع شده است (Globalization, ۲۰۰۲).

همه افراد قرار دارد و امکان مداخله در حریم خصوصی را فراهم کرده است. با به وجود آمدن تکنولوژی‌ها و رسانه‌های نوین نحوه استفاده از آن برای افراد تعریف نشده و این امر باعث می‌شود که افراد در هر سنی بدون اطلاع از کارکرد تکنولوژی‌ها، به اشتراک‌گذاری اطلاعات خود بپردازند که می‌توان نقش خود فرد را در این مورد قابل اهمیت جلوه داد.

تصاویر شخصی و خانوادگی افراد به یکباره از درون آلبوم‌های سنتی و پوشه رایانه‌های خانگی، وارد عرصه بی‌حدومرز شبکه‌های اجتماعی شده است؛ اما این بار، این خود افراد هستند که تصاویر خصوصی خود را منتشر می‌کنند! این قبیل تابوشکنی، به تدریج به بحران و تنش‌های خانوادگی و اجتماعی منجر خواهد شد و بر روحیه جوانان و زوال اخلاقی ایشان اثرهای مخرب بر جای خواهد گذاشت. این تغییر ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی به نوبه‌ی خود بنیان‌های خانوادگی را در معرض تهدید قرار می‌دهد. اینترنت، همچنین موجب سهولت خیانت در روابط زناشویی و روابط نامشروع می‌شود. به بیان مختصر، ویژگی‌های این فضا «روابط نزدیک غیراخلاقی، فقدان بازدارندگی، مسئولیت‌پذیری و فقدان محدودیت زمانی» هستند (قدسی، ۱۳۹۲، ص ۱۷).

۴-۲- جهانی شدن: جهانی شدن^۱، مفهومیست که از دهه ۱۹۸۰ رایج شده و معنای آن فروریختن حد و مرزها و فراتر رفتن از آن در سطوح جهانی در اقتصاد، فرهنگ، سیاست و اجتماع می‌باشد که فرآیند آن دگرگونی و تحول در ساختارهای کوچک و محلی به ساختارهای عظیم بنگاهی و جهانی است. ابعاد و دامنه جهانی شدن آنچنان عظیم و همه‌جانبه است که بیشتر شئون زندگی انسان‌ها را تحت‌تأثیر خود قرار داده است، تا آنجا که عده‌ای از صاحب‌نظران آن را به عنوان مهم‌ترین رویداد تاریخ بشر دانسته‌اند. به گونه‌ای که تا چند دهه قبل در سایه رشد ارتباطات الکترونیکی، مفهوم زمان و مکان و فاصله میان انسان‌ها به نحوی غیرقابل تصور درهم تنیده شده است. جهانی شدن به شکلی که امروز بر آن استوار است از هنگام فروپاشی شوروی و نظام کمونیستی و خاتمه جنگ سرد موجودیت یافت. در حقیقت جهانی شدن فرآیندی است که در آن جریان آزاد تفکر، بشریت، کالا و سرمایه در جهان ممکن و محقق گردد (فرهادی محلی، ۱۳۹۰).

گیدنز^۲ (۱۹۹۰) معتقد است جهانی شدن فرآیندی است که در آن حوادث، تصمیمات و کارهای انجام‌گرفته در یک نقطه از جهان

4. David Held
5. Manuel Castel

1. Globalization
2. Giddens
3. Anderson

امروزه رسانه‌ها و شبکه‌های اینترنتی ۲۴ ساعته به کاربران خود خدمات می‌دهند و گویا برخلاف سایر مؤسسات تعطیلی و وقفه‌ای در کار خود ندارند و همین بر جذابیت و افزایش استفاده از خدمات آنان اثرگذار می‌باشد. دومین عامل رسانه‌ای مؤثر بر خیانت مجازی زوجین، کم‌هزینه یا رایگان بودن اکثر قریب به اتفاق شبکه‌ها و رسانه‌های مجازی در کشور می‌باشد و این عامل پیش‌نیاز مهمی در این راستا به حساب می‌آید. زیرمقوله دیگری که بی‌اغراق مهمترین نقش را در خیانت آنلاین در کشور ما ایفا می‌کند ناشناس بودن و یا عدم احراز هویت واقعی در بیشتر شبکه‌ها و رسانه‌های مجازی می‌باشد که این عامل موجب افزایش جرایم در این فضا می‌گردد. اعتیاد به اینترنت و فضای مجازی نیز از عوامل رسانه‌ای دیگری است که موجبات خیانت زوجین را در بستر اینترنت فراهم می‌آورد. بسیاری از این رسانه‌ها سکولار هستند و مروج بی‌دینی هستند و با سبک و کم‌اهمیت شمردن اعتقادات مذهبی و عادی‌سازی روابط خارج از چارچوب خانواده، زمینه‌ساز بروز خیانت اینترنتی در بین زوجین می‌شوند چراکه با ترویج بی‌دینی ملکه‌ی عفاف و پاکدامنی را از آنان دور می‌کنند. تغییر سبک زندگی نیز از جمله عوامل رسانه‌ای است که با هدف دگرگون‌سازی تدریجی سبک و سیاق زندگی مردم کشور ما، آسیب‌ها و چالش‌های جدیدی را در ایران متولد ساخته است که پدیده‌ی نوظهور خیانت مجازی از جمله‌ی آنان می‌باشد. عامل دیگری که تحت عنوان عوامل رسانه‌ای مؤثر بر افزایش خیانت اینترنتی در این پژوهش بدان اشاره شده است تخریب حریم خصوصی افراد به وسیله شبکه‌های مجازی و رسانه‌های اجتماعی می‌باشد. کاربران زیادی که در این رسانه‌ها هستند خواسته یا ناخواسته حریم خصوصی خویش در این فضا علنی می‌کنند که این امر هرزه‌نگاری اینترنتی را تشدید می‌کند و در نهایت جهانی شدن با ابزارهای قدرتمند رسانه‌ای خود با مباران نیرومند و گسترده افکار و عقاید خود بر جوامع و فرهنگ‌های رغیب و ضعیف، تهاجم ناجوانمردانه را علیه تفکر و نگرش مردمان جهان آغاز نمود و در این راه از سلاح‌های بسیاری بهره جست که نیرومندترین آن سلاح‌ها، سلاح رسانه در بسترهای مجازی بوده است. نتایج این پژوهش همسو با نتایج پژوهش‌های گذشته تأکید می‌کند که خیانت اینترنتی موجب کم‌رنگ شدن و به سردی گراییدن روابط عاطفی میان زوجین می‌شود و زمینه بروز مشکلات و تعارضات خانوادگی و طلاق را فراهم می‌آورد. در جامعه ما نیز استفاده از اینترنت و فضای مجازی با شتاب فزاینده‌ای در حال گسترش است و چون بیشتر کاربران از نسل نوجوان و جوان هستند، مشکلات و چالش‌های بزرگی برای آینده جامعه، خانواده و فرهنگ

مدل مفهومی عوامل تضعیف‌کننده رسانه‌ای موثر بر خیانت آنلاین

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر معرفی و تبیین عوامل رسانه‌ای تأثیرگذار بر افزایش خیانت اینترنتی در جامعه ایران است. عوامل رسانه‌ای، عواملی بیرونی هستند که زمینه و شرایط بروز خیانت آنلاین را فراهم می‌آورند. بر همین اساس سعی گردید با استفاده از روش توصیفی تحلیلی به این مسئله پاسخی جامع داده شود و این عوامل تا حد ممکن به درستی شناسایی و تبیین شوند.

امروزه بستر اینترنت و رسانه‌های مجازی در زندگی اکثر انسان‌ها در سرتاسر جهان رسوخ کرده است و زندگی بدون آن غیرممکن و دشوار می‌باشد و اهمیت و کاربرد این فضا بر کسی پوشیده نمی‌باشد.

فضای اینترنت تمامی ابعاد زندگی انسان از جمله خانواده را نیز تحت تأثیر خود قرار داده است؛ به‌گونه‌ای که مشکلات و چالش‌های خاصی را برای خانواده به ارمغان آورده است که خیانت اینترنتی از جمله‌ی این چالش‌های نوظهور است که ارائه‌ی تعریفی دقیق و ثابت که مورد توافق همگان باشد از آن تا حدودی مشکل می‌باشد اما در تعریف این مفهوم باید به شاخصه‌هایی همچون سکس‌سایبری، تبادل تصاویر جنسی، دوستیابی آنلاین و معاشقه و تماشای پورنوگرافی آنلاین توجه نماییم. عوامل متعددی زمینه‌ساز بروز خیانت اینترنتی در کشور ما می‌باشند، عواملی چون عوامل فردی، اجتماعی، روانشناختی، فرهنگی، خانوادگی، رابطه‌ای، زمینه‌ای و رسانه‌ای بر خیانت و روابط زوجین اثر می‌گذارند. عوامل رسانه‌ای مؤثر بر افزایش خیانت اینترنتی در جامعه ایران به زیرمقوله‌های مختلفی تقسیم شده است. دسترسی آسان و آزاد نخستین زیرمقوله‌ای که راه را بر خیانت آنلاین هموار می‌سازد

درستی، حنا، شیرمحمدی، مهدی، ادیبی، علیرضا (۱۳۹۸). تاثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر هویت نهاد خانواده، بصیرت و تربیت اسلامی، سال هفدهم، شماره ۵۲، ص ۱۲۳-۱۵۰.

دوران، بهزاد (۱۳۸۱). تأثیر فضای سایبر بر هویت اجتماعی. پایان‌نامه دکتری، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم انسانی.

رضاییان، عالی، ادیبی، افسانه (۱۳۹۷). تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر سبک زندگی نسل چهارم، مطالعات میان فرهنگی، سال سیزدهم، شماره ۳۴، ص ۳۶-۹.

راغب الإصفهانی، ح (۱۳۶۲). المفردات فی غریب القرآن، تحقیق و ضبط محمد سید کیلانی، بی‌جا: کتابفروشی مرتضوی.

زمانی، هادی (۱۳۸۴). "فرصت‌ها و چالش‌های جهانی شدن" انتشارات بال. تهران. ایران.

شریفی ساعی، محمد حسین، آزاد ارمکی، تقی (۱۴۰۰). عوامل شکل‌گیری خیانت زناشویی در ایران؛ مطالعه فراترکیب، بررسی مسائل اجتماعی ایران دوره دوازدهم، شماره دوم، ص ۳۳-۷۴.

عظیمی و همکاران، بی‌تا (۱۴۰۰). پدیدارشناسی رفتارهای توجیه‌گر خیانت اینترنتی: سازوکارهای رویارویی با تعارضات زناشویی، مجله علوم پزشکی رازی، شماره ۲، صفحات ۱۱۶-۱۰۴.

فیروزجانیان، علی اصغر، قدیری، حسن (۱۳۹۶). مطالعه پدیدارشناختی دلایل بی‌وفایی زناشویی، مجله مطالعات اجتماعی ایران، ۱۱ (۱) ۱۴۴-۱۲۱.

فتحی، منصور، فکر آزاد، حسین، غفاری، غلامرضا، بوالهروی، جعفر (۱۳۹۲). عوامل زمینه‌ساز بی‌وفایی زناشویی مردان، فصلنامه رفاه اجتماعی، ۱۳ (۵۱)، ۱۰۹-۱۳۱.

فرهادی محلی، علی (۱۳۹۰). بررسی تحلیلی پدیده جهانی شدن با تمرکز بر حوزه فرهنگ، مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی، ش ۵.

قدسی، امیر (۱۳۹۲). تأثیر فضای مجازی بر امنیت ملی ج.ا.ایران و ارائه راهبرد. فصلنامه راهبرد دفاعی، سال ۱۱، شماره ۴۴.

کراچی، ابوالفتح (۱۳۹۴ق). معدن الجواهر، تهران: کتابخانه مرتضویه.

گیدنز، آنتونی، جامعه‌شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، تهران، نشر نی، ۱۳۸۱.

گل محمدی، احمد، (۱۳۸۱) "جهانی شدن فرهنگ، هویت"، تهران، نشر نی.

مدرسی، فریبا؛ زاهدیان، سیدحسین، و هاشمی محمدآباد، نذیر (۱۳۹۳). میزان سازگاری زناشویی و کیفیت عشق در متقاضیان طلاق دارای سابقه خیانت زناشویی و فاقد سابقه خیانت زناشویی، ارمغان دانش، ۱۹ (۱): ۷۸-۸۸.

نراقی، ملا احمد (۱۳۷۷). معراج السعاده، تهران، دهقان.

کشور ایجاد خواهد شد که در صورت سهل‌انگاری و عدم مقابله و آسیب‌شناسی این تهاجم همه‌جانبه، هزینه‌های سنگینی بر پیکره‌ی اجتماع تحمیل خواهد شد. بنابراین انجام اقدامات در این زمینه و برنامه‌ریزی صحیح برای آن از الزامات می‌باشد.

با توجه به وسعت و گستردگی مفهوم خیانت اینترنتی و عوامل متعدد اثرگذار بر آن و افزایش رسانه‌های مجازی و تعدد کاربران این بستر در کشور ما، این پژوهش موفق به شناسایی و تبیین تمامی عوامل اثرگذار در این زمینه نبوده، بنابراین شایسته است در پژوهش‌های آینده به این مفهوم از زوایای مختلف پرداخته شود.

منابع

قرآن کریم
نهج البلاغه

آزادارمکی، تقی، شریفی ساعی، محمد حسین، ایثاری، مریم، و طالبی، سحر (۱۳۹۱). سنخ‌شناسی الگوهای روابط جنسی پیش از ازدواج در ایران، دوفصلنامه جامعه پژوهی فرهنگی، ۲(۲) ۳۴-۱.

آسایش، م. ح (۱۳۹۶). تدوین الگوی چندبعدی مشاوره پس آسیب و اثربخشی آن بر انصراف از طلاق، رضایت زناشویی و سلامت روان زوج‌های با سابقه بی‌وفایی همسر. پایان‌نامه دکتری رشته مشاوره، دانشگاه علامه طباطبائی.

ابن منظور، جمال‌الدین ابوالفضل محمد بن مکرم، لسان‌العرب، بیروت، دارصادر، ۱۴۱۴ق.

بختیاری، آمنه، مظاهری، امیر مسعود و نصیری، بهاره (۱۳۹۹). شناسایی مقوله‌های مؤثر در سبک زندگی رسانه‌ای خانواده‌ها، رسانه و فرهنگ، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، سال دهم، شماره اول، ص ۲۵-۴۲.

باقری، خسرو، سجادی، نرگس و توسلی، طیبه (۱۳۸۹). رویکردها و روش‌های پژوهش در فلسفه تعلیم و تربیت. تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی، اجتماعی.

نصیری، بهاره (۱۴۰۱). شناسایی و تحلیل مؤلفه‌های اثرگذار بر سبک زندگی خانواده دیجیتال در شهر تهران، فصلنامه علمی مطالعات فرهنگ-ارتباطات، سال ۲۳، شماره ۵۸، ص ۲۶۹-۲۹۶.

تیمی آمدی، عبدالواحد (۱۳۶۶). تصنیف غررالحکم و دررالکلم. قم: دفتر تبلیغات.

خدمتگزار، حسین، بوالهروی جعفر و کرملو سمیرا (۱۳۸۷). بی‌وفایی همسران: روش‌های پیشگیری و رویارویی با بی‌وفایی. تهران: قطره.

References

Anderson, c. c Nicklas, S. and Crawford (1994). Global Understanding: A framework for teaching and learning. Ased. Alexandria, VA.

Aviram, I & Amichai-Hamburger, Y. (2005). Online infidelity: Aspects of dyadic satisfaction, self-disclosure, and narcissism. Journal of Computer-Mediated Communication, 10(3), article 1.

Brown, E. (2001). Patterns of infidelity and their treatment. New York: Brunner Mazel.

Cooper, A. (1998). Sexuality and the Internet: Surfing into the new millennium. CyberPsychology & Behavior, 1, 181-187.

Cooper, A; Mansson, S; Daneback, K; Tikkanen, R & Ross, M. W. (2003). Predicting the future of Internet sex: Online sexual activities in Sweden. Sexual and Relationship Therapy, 18, 277-291.

Cooper, A & Sportolari, L. (1997). Romance in cyberspace: Understanding online attraction.

- Journal of Sex Education and Therapy*, 22, 7-14.
- Ghasemi, y, ranjbar soodjani, M, sharifi,k.(2017). The role of sexual function and the experience of emotional failure in couples tendency to extramarital relationships, *journal of psychological research*,9,75-55. (in Persian)
- Giddens, Anthony (1990) the consequences of modernity, London, Polity Press.
- Globalization. (2002). [online]. Available at: <http://canadianeconomy.gc.ca/english/economy/globalization.html>.
- Hertlein, K. M; Piercy, F. P.(2005). *A Theoretical Framework for Defining, Understanding, and Treating Internet Infidelity. Journal of Couple & Relationship Therapy*, 4(1), 79-91.
- Kastelz.M,. (1990). Information systems and development in the third world. *Information processing and management*. Vol. 26, No. 4, P. 490.
- knight,E.A.(2010). Gender differences in defining infidelity(masters thises, Humboldt State University)
- Lusterman, D. (1997). *Infidelity. A survival guide*, New York. MJF Books. Main, M, (2000), Attachment theory. Eighteen points with suggestions for future studies, in J. Cassidy, & P. R.
- MALIK, S, BASHIR, A, WAJAHAT, M,(2022), Relationship between Facebook Use and Online Infidelity among Adults: Role of Marital Quality, *Asian Social Studies and Volume 3 Issue 2 Applied Research (ASSAR, Published by ASAR Council ISSN (E): 2709-9229*.
- Mileham, B. L. A.(2007). *Online infidelity in Internet chat rooms: an ethnographic exploration. Computers in Human Behavior*. 23(3), 11-31.
- mtenga, S.M, Pfeiffer,c, Tanner,M,Geubbels,E,Merten,S.(2018).Linking gender, extramarital affairs, Hiv: a mixed methods study on contextual determinants of extramarital affairs in rural Tanzania. *Aids, research, therapy*, 15, 12-12.
- Peluso, P. R. (2007). *Infidelity: A Practitioner's Guide to Working with Couples in Crisis*. New York: Routledge Press, p. 169-190.
- Pittman, F.S. (1989, *Privatelles Infidelity and the betrayal of Intimacy*, New York & London: Norton & Company.
- Roman, D.,(2020) Justifications of Internet Infidelity in Romanian Women with Extra-Dyadic Affairs: A Qualitative Study Proposal, *New Trends in Psychology*, Vol. 2, pp. 93-107.
- Starratt, V.G. weeks-Shackelford, V, Shackelford, T(2017). Mate value Both positively and negatively predicts intentions to commit an infidelity. *personality and individual differences*,104,18-22.
- serban,I,Salvati,m and Enea,v,(2022). Sexual Orientation and Infidelity-Related Behaviors on Social Media Sites, *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 19, 15659.
- Underwood, H. (2005). *Who goes there? Demographics, personality, and attachment style of those involved in Internet affairs. Unpublished. Unpublished Doctoral dissertation.Swinburn University, Australia*.
- Whitty, M. T. (2003). *Pushing the wrong buttons: Men's and women's attitudes toward online and offline infidelity. CyberPsychology & Behavior*, 6, 569-579.
- zareei,H, zaree,F(2021). Causes and consequences of Early marriage and the occurrence of child marriage in Female students in Yazd province: Grounded Theory study. *TB*, 20, 12-27. (In Persian).
- Zola, M. F. (2007). *Beyond infidelity-related impasse: An integrated, systemic approach to couples therapy. Journal of Systemic Therapies*, 26(2), 25-41.